

Gruppe af næringsdrivende og andre har haft, er for meget væsentlige Partiernes Vedkommende anvendt paa en for Danmark meget uheldig Maade. Det er jo paa ingen Maade Nationen ligegyldigt, hvad de indtjente Penge bruges til. Det er ikke Nationen ligegyldigt, om de forødes til Luksusindkøb paa oversøiske Pladser, eller de anvendes i det produktive Arbejde. Og jeg vover at paastaa, at Millioner og atter Millioner er forødt til Luksusindkøb, til Spekulationer, og det er selvsagt, at det kommer Arbejderklassen til Skade. Det er i høj Grad uretfærdigt at give Arbejderklassen Skylden for de økonomiske Forholds slette Tilstand. Men det er jo lettest at springe over Gærdet dér, hvor det er lavest, og en Syndebuk vil man helst udvælge sig, derfor siger man: Det er Arbejderne, der er Skyld i Ulykken, med deres Krav om højere Løn, med deres Krav om, at Arbejdstiden ikke skal være saa at sige ubegrænset, at de ogsaa vil have Tid til at pleje deres rent menneskelige Interesser, at de ikke fortsat vil leve i et Samfund, i hvilket der kun er beskaaret dem at arbejde, spise og sove. Jeg vover at paastaa, at en hvilken som helst i denne Sal tilstedeværende Herre eller Dame, der blev Arbejder i dette Ords egentlige Forstand, vilde stille sig paa akkurat det samme Standpunkt som Arbejderstanden, kræve nøjagtig det samme: højere Løn, mere Frihed. De vilde kræve at komme op og faa en bedre Plads i Solen. Derfor kunde man ogsaa forlange af dem, at de satte sig ind i Arbejdernes Forhold, satte sig i Arbejderklassens Sted, prøvede paa at forstaa Arbejderklassen, naar den fremsætter sine Krav. De er i Sandhed i de allerfleste Tilfælde meget beskedne; thi Arbejderne er nu som før den produktive Kraft. Det er Arbejderen, der er den egentlige Frembringer. Det er paa hans Skuldre, Samfundets Økonomi hviler. Det er derfor ganske urimeligt at stille sig paa det Standpunkt, at Arbejderklassens Fordringer først skal begrænses. Nej, der er andre Dele af vort Folk, til hvem man kunde sige: Arbejd, vær flittig og sparsommelig! Saaledes som det kapitalistiske Samfund er indrettet, saaledes som ogsaa det danske Samfund er indrettet, er der en Hærskare af Dagdrivere, af Lykkeriddere, af Spekulanter, af Folk, der ikke gør Nytte for noget som helst, som ogsaa Arbejderne maa skaffe Føden til. Det kan ikke være ukendt for nogen, at mangfoldige stiller sig paa det Standpunkt, at det produktive Arbejde, det legemlige Ar-

bejde, det hengiver de sig ikke til; de udfinder, de pøuser paa alle mulige Udveje for at unddrage sig det produktive Arbejde, for at lave Forretning, for at lave Spekulationsforretning og ad den Vej erhverve sig Udbytte af Arbejdet, saaledes at de kan eksistere.

Der er ingen Tvivl om, at store Værdier gaar tabt for Nationen netop ved, at saa uhyre mange kan unddrage sig det produktive Arbejde og leve af det, som andre har frembragt, leve deraf ved Spekulation, ved Handel, legitim som lussky Handel, og der findes jo unyttige Omsætningsled overalt i alle Forretningsgrene. Heroverfor kunde Arbejderne med stor Grund kræve Regulering, de kunde med god Grund forlange, da man stiller dem længere Arbejdstid og mindre Arbejdsløn i Udsigt, at netop de blev sat til at bestille noget, som nu unddrager sig Arbejdet. Det almindelige økonomiske Onde, som vi staar overfor, er desværre ikke af lokal Natur. Danmark har ikke en Særstilling. Ondet er af europæisk Karakter. Det skyldes Verdenskrigen og dens Forbandelser og Ødelæggelser. Spørgsmaalet bliver nu — det ærede Medlem Hr. Fraenkel rejste det i Gaar —: Kan Europa klare sig ud over Vanskelighederne? Er det muligt for det europæiske Folk at genvinde sin gamle Førerstilling? Det ærede Medlems Slutningsbemærkninger syntes mig at være af den Beskaffenhed, at han lod Spørgsmaalet ubesvaret, men det er dog ikke af den Beskaffenhed, at vi kan lade det ligge. Det er for den, der iagttager Begivenhederne ude, aldeles givet, at de kyndigste Finansmænd i Europa, de dygtigste Politikere, de mest klartseende Nationaløkonomer i Europa, nærer Frygt for, at Europa ikke er i Stand til at klare sig overfor Vanskelighederne. Vort Forbrug af fremmede Varer har været saa kolossalt i Krigens Aar, at derved vor Afhængighed af de oversøiske Lande nu er blevet saa stor, at det er tvivlsomt, om vi kan genvinde det, som vi allerede har tabt. Men jeg for mit Vedkommende vil dog besvare Spørgsmaalet, om Europa kan klare sig overfor Vanskelighederne, med, at jeg vil haabe det; thi det er givet, at kan Europa ikke genrejses, kan det europæiske Folk ikke paa ny erhverve sig sin Førerstilling, saa er vi hjemfaldne til at spille en Rolle i Verdenssamfundet af en saadan Beskaffenhed, at vi ikke kan vedblive at leve, saaledes som vi hidtil har levet. Vore Leveforhold vil da ændres — i hvor høj Grad lader sig